

11

Nobelovka

45 MINÚT
možno predĺžiť
na 90 minút

Nosné témy GV:

Vzdelanie

Aktivita sa zameriava na tému vzdelania, ktoré je jedným zo základných ľudských práv. Na úvod sa žiaci a žiačky rozdelia do skupín a postupne spoznávajú príbehy svetoznámych osobností ocenených Nobelovou cenou za mier. Je medzi nimi aj mladá Afganka Malala, bojujúca za právo na vzdelanie. Malalin príbeh je podnetom na diskusiu o kritériách udeľovania prestížneho ocenenia a o prekážkach v prístupe k vzdelaniu v rôznych krajinách. Metodika 90-minútovej verzie ponúka aj príbehy ďalších inšpiratívnych ľudí. Každá skupina si prečíta jeden a tvorí argumenty, prečo je dôležité mať právo na vzdelanie. Na záver spoločne diskutujú o dôsledkoch nerovnakého prístupu k vzdelaniu na Slovensku aj vo svete.

Odporúčané prepojenia s kurikulumom:

- **Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre** – vzor, ideál, vzory správania v histórii;
- **pozitívne vzory správania v každodennom živote** – reálne vzory správania, verejné vzory správania;
- **filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad** – prosociálne vzory, potreba celoživotného vzdelávania;
- **prierezová téma** – osobnostný a sociálny rozvoj.

Prínosy pre predmet etická výchova:

- Žiaci a žiačky uvádzajú príklady pozitívnych vzorov v súčasnom živote;
- analyzujú vlastnosti zobrazených historických a súčasných postáv;
- hodnotia dôležitosť prítomnosti vzorov vo svojom živote;
- diskutujú o potrebe vzdelania a vzdelávania v živote človeka.

Prínosy pre globálne vzdelávanie:

- Žiaci a žiačky diskutujú o hodnotách, ktoré reprezentujú laureáti a laureátky Nobelovej ceny za mier;
- analyzujú príčiny a dôsledky nerovnakého prístupu k vzdelaniu na Slovensku a vo svete;
- diskutujú a formulujú názory na tému vzdelania ako ľudského práva.

Pomôcky:

písacie potreby, poznámkový blok, samolepiace papieriky, fotografie ocenených Nobelovou cenou za mier (napr. Barack H. Obama, Nelson Mandela, XIV. Dalajláma, Matka Tereza, Martin Luther King Jr., Tawakkul Karmánová, Lekári bez hraníc), nastrihané kartičky z prílohy 1, pre 90-minútovú verziu aj kópie článkov z prílohy 3 (jeden pre každú skupinu, môžu sa opakovať).

20 minút

POSTUP

Evokácia

- 1 Nastrihajte kartičky z prílohy 1. Nájdete v nej stručné profily šiestich osobností a jednej organizácie, ocenených Nobelovou cenou za mier. Každý z profilov obsahuje päť zaujímavostí. Podľa počtu žiakov a žiačok si vypočítajte, koľko ich potrebujete na rozdelenie triedy do skupín po štyroch až piatich. Každý by mal dostať jednu kartičku s jednou zaujímavosťou.
- 2 Ku každej osobnosti si pripravte aj jej fotografiu. V prípade organizácie môžete použiť fotografiu vystihujúcu jej činnosť. Fotografie sú dostupné na internete.
- 3 Na úvod hodiny oznámte, že budete hovoriť o Nobelovej cene za mier. Ako prvé sa zoznámte s príbehmi tých, ktorí túto cenu dostali.
- 4 Po triede rozložte fotografie ocenených. Rozdajte kartičky so zaujímavosťami, každému jednu.
- 5 Vysvetlite, že na fotografiách sú svetoznáme osobnosti alebo organizácie, ocenené Nobelovou cenou za mier. Žiaci a žiačky poskladajú ich profily na základe zaujímavostí, napísaných na kartičkách. Aby sa im podarilo vytvoriť kompletný profil laureáta alebo laureátky, musia nájsť zvyšných členov svojej skupiny, ktorí k fotografii doplnia informácie zo svojich kartičiek. Majú na to tri minúty.
- 6 Pri každej fotografii by sa mala zísť skupina štyroch až piatich. Následne si spoločne prejdite správne odpovede a zostavte profily ocenených.

10 alebo
55 minút

Uvedomenie

- 7 Spýtajte sa žiakov a žiačok, aké sú podľa nich kritériá na udelenie Nobelovej ceny za mier. Kto a za čo ju môže dostať? Tipy zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
- 8 Spoločne si prečítajte príbeh Malaly Júsafzajovej z prílohy 2, ktorá získala Nobelovu cenu za mier v roku 2014.
- 9 Krátko diskutujte:
  - Prekvapili vás v Malalinom prípade kritériá, na základe ktorých získala Nobelovu cenu za mier?
  - Mohli by ste ju teoreticky dostať aj vy? Prečo áno/nie

Metodický tip:

V prípade, že ste sa rozhodli pre 45-minútovú verziu aktivity, prejdite na reflexiu. Ak máte k dispozícii dve vyučovacie hodiny, pokračujte v postupe.

- 10 Každé skupine náhodne pridajte jeden z článkov z prílohy 3. Ak ste vytvorili viac skupín, než je článkov, môžu sa texty v triede opakovať. Na prečítanie im dajte 10 minút.
- 11 Požiadajte jednotlivé skupiny, aby spoločne sformulovali dva až tri kľúčové argumenty, prečo patrí právo na vzdelanie medzi dôležité ľudské práva a prečo môže byť boj za prístup k vzdelaniu dôvodom na udelenie Nobelovej ceny za mier. Každý argument napíšu zvlášť na lepiaci papierik. Na prácu im dajte 10 minút.
- 12 Po uplynutí časového limitu vyzvite skupiny, aby stručne zhrnuli, o čom bol ich článok a aké argumenty si pripravili. Papieriky, na ktorých sú uvedené, postupne nalepujte na tabuľu alebo flipchart, prípadne ich priebežne zoskupujte do súvisiacich skupín, resp. do vetiev myšlienkového mapy.

- 13 Na záver požiadajte žiakov a žiačky, aby na základe zozbieraných argumentov vyjadrili, či pokladajú boj za právo detí na vzdelanie za súčasť boja za svetový mier. Svoj názor môžu vyjadriť slovnou alebo hlasovaním.

15 minút

Reflexia

- 14 Plynule prejdite do diskusie, ktorú môžete moderovať nasledujúcimi otázkami:
- Ako na vás zapôsobili príbehy ľudí, o ktorých sme dnes hovorili? Čo vás najviac prekvapilo?
  - Máme aj na Slovensku problém s uplatňovaním práva na vzdelanie? Kde a prečo?
  - Uvedomujete si svoje právo na prístup k vzdelaniu? Považujete ho za samozrejmosť? Prečo? Pri akých príležitostiach si ho ceníte najviac?
  - Ako na vás zapôsobil Malalin príbeh? Považujete ju za inšpiratívnu? Prečo?
  - Považujete Malalu za morálny vzor? Prečo áno/nie? Koho môžeme označiť ako morálny vzor?
  - Poznáte jednotlivcov alebo organizácie, ktoré u nás alebo vo svete bojujú za právo na vzdelanie? Sú pre vás vzorom?
  - Akej téme by ste sa venovali, ak by ste chceli získať Nobelovu cenu za mier? Na aké lokálne a globálne problémy by ste zamerali?
  - Ako prispievate k ich riešeniu? Čo vás motivuje, aby ste sa na ňom podieľali? Čo vám v tom bráni?

Metodický tip:

Podľa časových možností môžete zaradiť ako záverečnú aktivitu alebo ako domácu úlohu písanie nominácie na Nobelovu cenu za mier. Žiaci a žiačky môžu nominovať samých seba alebo osobu, ktorú považujú za morálny vzor. Mali by však zdôvodniť, akým spôsobom prispieva k svetovému mieru. Túto úlohu môžete ďalej rozvíjať v tematickom celku Hodnotenie seba a druhých.

Skúsenosť s aktivitou:

„Šiestaci a šiestачky sa o túto tému naozaj zaujímali, príbeh Malaly ich zaujal. Počas reflexie zazneli aj veľmi pekné slová, napríklad: „Treba sa vzdelávať. Čím viac ľudí sa vzdeláva, tým je svet lepší,“ alebo: „My na Slovensku sa máme dobre, lebo môžeme chodiť do školy, a to nám pomôže mať lepšiu budúcnosť.“

Učiteľka základnej školy v Bratislave

Zdroje:

- Rada mládeže Slovenska: Deň s Malalou Yousafzai. Mladez.sk. 2013. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://mladez.sk/2013/07/11/den-s-malalou-yousafzai/>.
- TASR: Laureátka Nobelovej ceny za mier Malála Júsafzajová sa vrátila do Pakistanu. spravypavda.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://spravypavda.sk/svet/clanok/464105-laureatka-nobelovej-ceny-za-mier-malala-jusafzajova-sa-vratila-do-pakistanu/>.
- TASR: Malála bola v škole, keď jej povedali, že získala Nobelovu cenu. teraz.sk. 2016. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <http://www9.teraz.sk/zahranicie/nobelova-cena-mier-satyarthi-jusafzaj/101415-clanok.html>.
- Lékaři bez hranic: Kdo jsme. lekari-bez-hranic.cz. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/kdo-jsme>.
- Citáty slávnych: Citáty Nelson Mandela. citaty-slavnych.sk. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://citaty-slavnych.sk/autori/nelson-mandela/>.
- Citáty slávnych: Citáty Dalajláma. citaty-slavnych.sk. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://citaty-slavnych.sk/autori/dalajlama/>.
- Citáty slávnych: Citáty Matka Tereza. Citaty-slavnych.sk. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://citaty-slavnych.sk/autori/matka-tereza/>.
- Citáty slávnych: Citáty Martin Luther King. citaty-slavnych.sk. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://citaty-slavnych.sk/autori/martin-luther-king/>.
- Wikipédia: Zoznam nositeľov Nobelovej ceny za mier. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_nositelov_Nobelovej_ceny_za_mier.
- Wikipédia: Martin Luther King, Jr.. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther_King,_Jr.
- Wikipédia: Matka Tereza. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Matka_Tereza.
- Wikipédia: Dalajláma XIV.. sk.wikipedia.org. (nedatované).[cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Dalajlama_XIV.
- Wikipédia: Barack Obama. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Barack_Obama.
- Wikipédia: Nelson Mandela. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Nelson_Mandela.
- Wikipédia: Malála Júsafzajová. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Malála_Júsafzajová.
- SAV: Tawakkul Karmanová, Encyclopaedia Beliana. beliana.sav.sk. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://beliana.sav.sk/heslo/karmanova-tawakkul>.
- LABAŠOVÁ, Z.: Jediným liekom na zlo je vzdelávanie, hovorí bývalý detský vojak, ktorého zachránila škola. ciernalabut.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://ciernalabut.sk/5627/jediny-m-liekom-na-zlo-je-vzdelavanie-hovori-byvaly-detsky-vojak-ktoreho-zachranila-skola/>.
- LABAŠOVÁ, Z.: Do školy chodil bosý, no stal sa jedným z top 10 učiteľov sveta. Jesus Insilada z Filipín učí chudobné deti s prvkami ich tradičnej kultúry, aby posilnil ich sebavedomie. ciernalabut.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://ciernalabut.sk/5511/do-skoly-chodil-bosy-no-stal-sa-jednym-z-top-10-ucitelov-sveta-jesus-insilada-z-filipin-uci-chudobne-deti-s-prvkami-ich-tradicnej-kultury-aby-posilnil-ich-sebavedomie/>.
- NEUPAUER, M.: Myšlienka akejkoľvek mixicity je krásna, ale čo ak nie je s kým sa mixovať? Pýta sa učiteľka z čisto rómskej školy. ciernalabut.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://ciernalabut.sk/5429/myslienka-akejkolvek-mixicity-je-krasna-ale-co-ak-nie-je-s-kym-sa-mixovat-pyta-sa-ucitelka-z-cisto-romskej-skoly/>.
- KRČMÁRIK, M.: Výnimočná Malala umlčala aj amerického humoristu. svet.sme.sk. 2013. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/6966039/vynimocna-malala-umlcala-aj-americkeho-humoristu.html>.
- Človek v ohrození: Vzdelanie môže dievčatám a ženám zabezpečiť lepšiu budúcnosť. clovekvohrozeni.sk. 2019. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://clovekvohrozeni.sk/vzdelanie-moze-dievcatam-a-zenam-zabezpecit-lepsiu-buducnost/>.

Príloha 1

Barack H. Obama

XIV. Dalajláma

Najznámejším heslom jeho prezidentskej kampane bolo: „Yes, we can!“	Citát, ktorý ho vystihuje: „Šťastie nie je niečo hotové, vychádza z tvojich vlastných skutkov.“
V roku 2009 získal vo veku 48 rokov Nobelovu cenu za mier za zásluhy v oblasti medzinárodnej spolupráce.	V roku 1989 získal vo veku 54 rokov Nobelovu cenu za boj za mier a slobodu.
Ako prvý Afroameričan sa stal prezidentom USA.	Vlastným menom sa volá Tenzin Gyatso.
Ako prezident USA pôsobil dve volebné obdobia, v rokoch 2009 až 2017.	V roku 1959 musel ujsť z Tibetu do exilu do Indie. Odvtedy cestuje po svete, niekoľkokrát navštívil aj Slovensko.
Za zásluhy v ochrane životného prostredia po ňom pomenovali novoobjavený druh ryby.	Usiluje sa o zachovanie tibetskej kultúry a angažuje sa za práva tibetského národa.

Nelson Mandela

Martin Luther King Jr.

V roku 1993 získal vo veku 75 rokov Nobelovu cenu za mier za boj za porozumenie a ukončenie rasizmu v Juhoafrickej republike.	Citát, ktorý ho vystihuje: „Mám sen, že jedného dňa budú synovia bývalých otrokov a synovia bývalých majiteľov otrokov schopní spoločne zasadiť za stôl bratstva. A že moje štyri malé deti budú raz žiť v národe, ktorý ich nebude posudzovať podľa farby pokožky, ale podľa charakteru.“
Citát, ktorý ho vystihuje: „Nikto sa nerodí s nenávisťou k ľuďom inej farby pleti či iného vierovyznania. Ľudia sa nenávidieť učia, a keď sa dokážu naučiť nenávidieť, dokážeme ich naučiť aj milovať. Láska je ľudskému srdcu prirodzenejšia.“	V roku 1964 získal vo veku 35 rokov Nobelovu cenu za nenásilný boj proti rasizmu v USA.
V roku 1952 si otvoril prvú černošskú advokátsku kanceláriu v Juhoafrickej republike a viedol kampaň občianskej neposlušnosti proti režimu apartheidu.	Organizoval a viedol nenásilné protestné pochody za ukončenie rasovej segregácie, za právo voliť pre všetkých obyvateľov USA a za ďalšie základné občianske práva.
Za vlastizradu bol odsúdený na doživotie. Prepustili ho po 27 rokoch.	Za organizáciu nenásilných pochodov ho zatkli viac ako dvadsaťkrát.
Bol prvým černošským prezidentom Juhoafrickej republiky.	Zavraždili ho vo veku nedožitých 40 rokov. Američania si ho každý rok pripomínajú národným sviatkom, v tretí januárový pondelok.

Medzinárodná humanitárna organizácia Lekári bez hraníc

Tawakkul Karmánová

Organizácia, ktorá poskytuje zdravotnícku pomoc ľuďom v ohrození a počas humanitárnych kríz.	Citát, ktorý ju vystihuje: „Mier neznamená iba ukončiť vojny, ale aj útlak a bezprávie.“
Založila ju v roku 1971 skupina francúzskych lekárov a novinárov, ktorí mali priamu skúsenosť s hladomormom v nigérijskej provincii Biafra.	Založila medzinárodnú organizáciu Novinárky bez reťazí (angl. Women Journalists Without Chains), ktorá háji ľudské práva žien a presadzuje slobodu prejavu.
Má desiatky tisíc spolupracovníkov a spolupracovníčok vo viac ako 70 krajinách sveta.	Je to jemenská novinárka, politička a aktivistka za ľudské práva.
V roku 1999 dostala Nobelovu cenu za mier ako ocenenie priekopníckej humanitárnej práce na niekoľkých kontinentoch.	Prezývajú ju „Železná žena“ alebo „Matka revolúcie“, za svoje politické aktivity bola viackrát väznená.
Citát, ktorý ju vystihuje: „Nevieme naisto, či slová dokážu zakaždým zachrániť život. Je ale nad slnko jasné, že mlčanie zabíja.“	V roku 2011 získala Nobelovu cenu za mier (spolu s prvou libérijskou prezidentkou Ellen Johnsonovou-Sirleafovou a libérijskou aktivistkou Leymah Gboweeovou) za nenásilný boj za bezpečnosť žien.

Matka Tereza

Citát, ktorý ju vystihuje: „Hlad na svete nie je preto, že nedokážeme nasýtiť chudobných, ale preto, že nedokážeme nasýtiť bohatých.“
V roku 1979 získala vo veku 69 rokov Nobelovu cenu za mier za záslužnú charitatívnu a rehoľnú činnosť.
Narodila sa v Macedónsku, no väčšinu života prežila v Kalkate v Indii.
Ako rehoľníčka pôsobila najprv ako učiteľka. Neskôr sa rozhodla pomáhať tým najchudobnejším a založila pre nich niekoľko domovov v indickej Kalkate.
Pápež František ju vyhlásil za svätú.

Kto je Malala?

(Text je krátený a upravený)

Malala žila v Pakistane pod nadvládou Talibanu a od roku 2009 prinášala reportáže o bežnom živote miestnych pre britskú verejnoprávnu stanicu BBC. Zároveň otvorene kritizovala Taliban a hovorila o potrebe vzdelávať dievčatá, ktoré trpeli pod jeho militantným režimom. Mladé dievča sa tak stalo hlasom detí, ktorým bolo znemožnené sa učiť.

Známou a uznávanou sa vo svete stala ako pätnásťročná, keď ju v roku 2012 postrelil ozbrojenec z militantného hnutia Taliban za to, že presadzovala právo dievčat navštevovať školu. S vážnymi zraneniami ju liečili v nemocnici v anglickom Birminghame, kde po svojom uzdravení pokračovala v ďalšom štúdiu. Neskôr začala študovať na prestížnej Oxfordskej univerzite v Anglicku.

Malála Júsafzajová, narodená 12. júla 1997 v Mingore na severe Pakistanu, sa v roku 2014 stala doposiaľ najmladšou laureátkou Nobelovej ceny za mier. V súčasnosti spravuje nadáciu Malala Fund, ktorá podporuje edukačné aktivity v moslimskom svete a v Afrike.

Zdroje:

- Rada mládeže Slovenska: Deň s Malalou Yousafzai. Mladez.sk. 2013. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://mladez.sk/2013/07/11/den-s-malalou-yousafzai/>.
- Wikipédia: Malála Júsafzajová. sk.wikipedia.org. (nedatované). [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Malála_Júsafzajová.

Článok 1

Jediným liekom na zlo je vzdelávanie, hovorí bývalý detský vojak Mohamed Sidibay, ktorého zachránila škola

(Text je krátený)

Ako ste sa dostali do priamych bojov v Sierra Leone?

Občianska vojna sa v Sierra Leone začala, keď som bol veľmi malý. Vtedy prišli rebeli do našej dediny a pred očami mi zastrelili rodičov a dvoch starších súrodencov. Potom ma násilu odvliekli a prinútili pridať sa k nim, rovnako ako mnoho iných detí. Naraz som namiesto hračiek dostal do ruky AK-47 a podstúpil vojenský výcvik. Zabíjal som iných ešte skôr, ako som si dokázal zaviazať šnúrky na topánkach. Po štyroch rokoch sa mi podarilo utiecť do hlavného mesta Freetown.

Ako sa vyvíjal váš život ďalej?

Nemal som nič. Bol som bez domova, bez rodičov a bez vzdelania. Ujal sa ma jeden taliansky misionár, ktorý ma skontaktoval s neziskovou organizáciou venujúcou sa vzdelávaniu. Vo veku desiatich rokov som začínal od nuly, nevedel som čítať ani písať. Bol som nahnevaný na svet, ktorý mi ukradol detstvo, zničil krajinu a zabránil chodiť do školy. Moja širšia rodina ma zavrhla.

Čo vám pomohlo odraziť sa od dna a začať si budovať nový život?

Veľmi mi pomohla Sally – moja prvá učiteľka čítania a písania. Bolo to dievča v mojom veku a keby nebolo jej, určite by som frustrovaný vypadol zo školy a môj život by dopadol strašne. To ona mi povedala, že ak získam vzdelanie, budem mať moc si tvoriť vlastný príbeh. Vtedy som tajne dúfal, že mi to pomôže vymazať minulosť a ukončiť nočné mory, ktoré ma prenasledovali. Namiesto toho som získal možnosť čeliť svojej minulosti a silu kráčať ďalej.

Čo vám vzdelanie dalo?

Vzdelanie sa pre mňa stalo odrazovým mostíkom k lepšiemu životu a rozhodol som sa svoju energiu a čas zasvätiť vzdelávaniu seba aj iných. Vyštudoval som odbor riešenie konfliktov na George Washington University a smerujem na štúdium medzinárodného práva. Pôsobím ako aktivista v oblasti vzdelávania a snažím sa zabezpečiť vzdelávanie tých detí, ktorým by bol inak prístup k vzdelávaniu odopretý.

Zdroj:

- LABAŠOVÁ Z.: Jediným liekom na zlo je vzdelávanie, hovorí bývalý detský vojak, ktorého zachránila škola. ciernalabut.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://ciernalabut.sk/5627/jedinym-liekom-na-zlo-je-vzdelavanie-hovori-byvaly-detsky-vojak-ktoreho-zachranila-skola/>.

Do školy chodil bosý, no stal sa jedným z top desiatich učiteľov sveta. Jesus Insilada z Filipín učí chudobné deti a na posilnenie ich sebavedomia používa prvky tradičnej kultúry

(Text je krátený)

Ako prebiehalo vaše vzdelanie?

Navštevoval som malú základnú školu vo svojej komunite. Strednú a vysokú školu som absolvoval v meste. Od začiatku som musel prekonávať mnoho ťažkostí. Už ako malý žiak na základnej škole som musel na vyučovanie dochádzať dve hodiny peši. Keď sa mi nakoniec rozpadli sandále, chodil som do školy bosý. Ako chudobné dieťa a ako dieťa z pôvodného národa som si zažil podceňovanie, často som sa cítil byť menejcenný. Som však veľmi rád, že som vydržal a školu som dokončil.

Prečo ste sa nakoniec rozhodli stať učiteľom?

Myslím si, že mi to bolo súdené. Moje kmeňové meno znamená v preklade „ten, ktorý sa o mnohé delí“ a myslím, že rola učiteľa je o rozdávaní toho, čo v sebe máme. Moja sestra, ktorá našu rodinu finančne podporovala, mi poradila, aby som išiel študovať akýkoľvek odbor, ktorý ponúkala najbližšia univerzita. Našťastie to bolo učiteľstvo.

Vrátili ste sa po ukončení štúdia a začali učiť vo vašej komunite?

Prvé dva roky som pracoval ako dobrovoľný učiteľ, pretože moje služby boli v tom čase veľmi potrebné. Do školy som chodil peši a s financiami na jedlo a bývanie mi vypomáhala celá rodina. Všetci sme verili, že časom získam aj platenú učiteľskú pozíciu. Po dvoch rokoch sa to aj stalo.

Čím je váš spôsob výučby jedinečný?

Držím sa princípov vzdelávania založeného na kultúre, a preto svojich študentov pochádzajúcich z pôvodných národov učím tak, že ich realitu, kultúru a zvyky integrujem do našich spoločných hodín. Tým minimalizujem počet detí, ktoré nedokončia školu. Myslím si, že iným kultúram porozumieme len vtedy, keď spoznáme tú svoju. V našej krajine sú študenti z pôvodných národov považovaní za zaostalých a primitívnych. Mladá generácia si preto neverí a je presvedčená, že v modernom svete už nemá naša kultúra miesto a hodnotu. Ja to však vnímam úplne inak.

Zdroj:

- LABAŠOVÁ Z.: Do školy chodil bosý, no stal sa jedným z top 10 učiteľov sveta. Jesus Insilada z Filipín učí chudobné deti s prvkami ich tradičnej kultúry, aby posilnil ich sebavedomie. ciernalabut.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://ciernalabut.sk/5511/do-skoly-chodil-bosy-no-stal-sa-jednym-z-top-10-ucitelov-sveta-jesus-insilada-z-filipin-uci-chudobne-deti-s-prvkami-ich-tradicnej-kultury-aby-posilnil-ich-sebavedomie/>.

Myšlienka akejkoľvek mixicity je krásna, ale čo ak nie je s kým sa mixovať? Pýta sa učiteľka z čisto rómskej školy Monika Podolinská

(Text je krátený)

Nerozhoduje poloha školy, ktorá je v blízkosti osady, aj o tom, že školu momentálne nenavštevuje žiadne dieťa z majoritnej populácie?

Do tejto školy už 18 rokov nechodí žiadne z nerómskych detí, respektíve nechodilo ani do starej budovy. Nie je to niečo, čo by sme umelo vytvorili. Nestalo sa to sťahovaním bližšie k osade. Začalo sa to tým, že sa rodilo viac rómskych ako nerómskych detí a rodičia nerómskych detí si začali školy vyberať.

Takže problém nie je napríklad v hygiene, ale v tom, že vaša škola neponúka to, čo ostatné?

Vysvetlím to na vlastnom príklade. Svojho syna Samka som nedala do našej školy, napriek tomu, že chodil s rómskymi deťmi do škôlky. Rozdiel bol v tom, že Samko išiel do prvej triedy a ostatní na to ešte neboli pripravení, išli do nultého ročníka. Sme dobrá škola, ale v tom, ako pomáhame rómskym deťom vymaniť sa zo začarovaného kruhu.

Matky vašich žiakov mi povedali, že deťom sa väčšinou podarí skončiť základnú školu, ale strednú školu dokončili len dve. Prečo?

Často sa stane, že deti, ktoré nenavštevujú nultý ročník, opakujú prvý ročník. Ak potom nezvládnu napríklad prechod z prvého stupňa na druhý a prepadnú, nemajú šancu dostať sa do deviatky a neskôr ani na klasickú strednú školu. Predminulý školský rok však skončil učňovku prvý chlapec v osade a minulý rok zase prvé dievča. A to je obrovský úspech! Jedna z vecí, ktoré sa nám podarili, je motivovať rodičov, aby svoje deti podporovali v štúdiu. Počas prvého stupňa, ktorý u nás strávia, sa im snažíme odovzdať maximum. Keď sa však dostanú na druhý stupeň, nastupuje puberta a ich vnútorná motivácia upadá. Navyše im chýba vonkajšia motivácia od rodičov. Otec nebude syna trikrát prehovárať, aby išiel študovať, ak potrebuje, aby mu pomáhal pri práci.

Vrátim sa ešte k motivácii. Jedna zo žien mi povedala, že štúdium stojí priveľa peňazí a nemôžu si ho dovoliť. Tiež má problém s tým, že deťom treba zabaliť desiatu a obliecť ich tak, aby v škole zapadli.

Naše deti sú krásne, a pritom pochádzajú z biednych pomerov. Len im treba neustále posilňovať sebavedomie. Nemajú nové veci, ale chodia čisto oblečení, hoci väčšinou v teplákoch. Ani jeden Samkov spolužiak nechodí do školy v teplákoch... Stále im pripomínam, že ak budú mať vzdelanie, nikto sa na nich nebude pozeráť ako na nevzdelaných. Nikto im nepovie, že im nedá prácu, lebo na ňu nemajú kvalifikáciu.

Zdroj:

- NEUPAUER M.: Myšlienka akejkoľvek mixicity je krásna, ale čo ak nie je s kým sa mixovať? Pýta sa učiteľka z čisto rómskej školy. ciernalabut.sk. 2018. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://ciernalabut.sk/5429/myslienka-akejkolvek-mixicity-je-krasna-ale-co-ak-nie-je-s-kym-sa-mixovat-pyta-sa-ucitelka-z-cisto-romskej-skoly/>.

Pakistanka chce dostať milióny detí do lavíc

(Text je krátený)

Len šestnásťročná dievča vystúpilo v sídle OSN v deň svojich narodenín. „Jedno dieťa, jeden učiteľ, jedna kniha, jedno pero môžu zmeniť svet,“ vyhlásila v lete v New Yorku Malala Júsafzajová.

Milióny podpisov

V sídle medzinárodnej inštitúcie presviedčala politikov, aby kládli väčší dôraz na jeden z miléniových cieľov, ktoré si sami stanovili – do roku 2015 má mať každé dieťa prístup k vzdelaniu. Petíciu s touto požiadavkou podpísali tri milióny ľudí, Malala bola prvá. V súčasnosti to stále neplatí, až 61 miliónov detí v školskom veku nemá podľa UNICEF-u prístup k vzdelaniu. V ešte horšom postavení sú dievčatá. Keď si v chudobných oblastiach rodičia nemôžu dovoliť poslať do školy všetky deti, zvyčajne ostávajú doma dcéry.

Stovky zničených škôl

V Malalinom Pakistane do hry vstupuje aj náboženská otázka a hrozby islamistov. V niektorých oblastiach krajiny chodí do školy len pätina dievčat a teroristi útočia na dievčenské školy. V údolí Svát v rokoch 2001 až 2009 Taliban zničil 401 škôl. „Sedemdesiat percent z nich boli dievčenské školy. A potom, keď sa konflikt zintenzívňoval, začali útočiť aj na chlapčenské,“ cituje britský denník Guardian Ehsanulláha Khana z mesta Matta v údolí Svát, kde pôsobil Taliban.

Cenu si zaslúži aj jej otec

Malala mohla skončiť ako štyri z piatich dievčat v údolí Svát. Bez vzdelania, odkázaná na to, že si nájde manžela, čo ju uživí, a na život v domácnosti pri sporáku a deťoch. Ziauddin Júsafzaj však založil dievčenskú školu, do ktorej chodila aj jeho dcéra, a dal jej šancu vzdelávať sa. Práve postoj mužov je kľúčový v tom, aby ženy dostali viac práv. „Cesta, po ktorej môžu dievčatá kráčať aj sto rokov, môže vďaka mužskej pomoci trvať len niekoľko rokov,“ povedal v marci Júsafzaj.

Podľa neho budú mať ženy viac práv len vtedy, keď budú muži ochotní sa vzdať svojej dominancie. On tak urobil, založil školu pre dievčatá, a preto si podľa magazínu Foreign Policy zaslúži Nobelovu cenu za mier aj on.

Zdroj:

- KRČMÁRIK, M.: Výnimočná Malala umlčala aj amerického humoristu. svet.sme.sk. 2013. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/6966039/vynimocna-malala-umlcala-aj-americkeho-humoristu.html>

Vzdelanie môže dievčatám a ženám zabezpečiť lepšiu budúcnosť

Pri oslave Medzinárodného dňa žien sa stalo zvykom darovať kvet. My chceme dievčatám a ženám radšej darovať vzdelanie.

Ženy a dievčatá to majú v oblastiach postihnutých vojnou či prírodnými katastrofami obzvlášť ťažké. Fyzickú krehkosť musia vo vojenských konfliktoch a v krízových situáciách vyvážiť veľkou vnútornou silou. Je ťažké byť matkou rodiny, tehotnou ženou či bezbranným dievčaťom, keď sa ocitnete vo víre násilia a chudoby. So správnou podporou a vzdelaním sa však dievčatá a ženy dokážu postaviť na vlastné nohy, napriek traumatizujúcej minulosti.

V Libanone je každý tretí človek na úteku. Nejde pritom len o sýrskych utečencov, ale napríklad aj palestínskych. Podľa Human Rights Watch bolo v rokoch 2016 až 2017 viac ako 200 000 sýrskych detí mimo vzdelávací systém. Zo škôl vypadli kvôli úteku pred vojnou a po príchode do Libanonu nebolo jednoduché sa do nich vrátiť.

Podľa koordinátorky Človeka v ohrození v Libanone, Estelle Petit, sa môžu v jednotlivých školách podmienky pre prijatie detí stále meniť, najmä ak ide o sýrske deti. Niektoré školy sa obávajú, že deti nebudú stíhať, iné ich z kapacitných alebo finančných dôvodov registrovať nemôžu. Práve vzdelanie je pritom pre deti východiskom z neľahkej situácie.

Vzdelanie môže deťom pomôcť vybudovať si lepšiu budúcnosť, zvládnuť traumatické zážitky a dievčatá môže ochrániť pred chudobou alebo predčasným sobášom. Aj v prípade, ak už boli vydaté, sa môžu vďaka vzdelaniu lepšie zamestnať a stať samostatnejšími. Prístupom k vzdelávaniu im dávame šancu sa samostatnejšie rozhodovať o svojich životoch a budúcnosti.

Vzdelanie pritom potrebujú všetky deti, či už sú to deti rodičov na úteku, alebo aj miestnych Libanončanov, ktorí sú chudobní alebo sa nachádzajú v ťažkej situácii. A to platí aj pre ženy.

Zdroj:

- Človek v ohrození: Vzdelanie môže dievčatám a ženám zabezpečiť lepšiu budúcnosť. clovekvorhozeni.sk. 2019. [cit. 8. 10. 2019]. Dostupné na: <https://clovekvorhozeni.sk/vzdelanie-moze-dievcatam-a-zenam-zabezpecit-lepsiu-buducnost/>.